

Jan Pavel II. - papež, který změnil svět

27.dubna 2005 Michal Šabatka

„ ... je jen malá pochybnost, že Jan Pavel II. je považován za jednu z nejvýznamnějších postav posledních 100 let.“ Věta komentátora televizní stanice CNN je asi nejvýstižnějším vyjádřením podstaty událostí druhého dubnového týdne.

Papež, který zemřel po 26 letech svého pontifikátu po sobě zanechal odkaz, který se dotýká celého světa. Jeho smrt pak sjednotila lidi všech vyznání a národností v názoru, že řečeno slovy Henryho Kissingera, odešel člověk, který „patřil mezi největší muže minulého století a možná byl i největší“.

Jan Pavel II. započal svůj pontifikát v roce 1978, tedy v době, kdy svět byl rozdělen na dva nesmiřitelné bloky a téměř celá jeho polovina byla ovládána ideologií ke křesťanství nepřátelskou. Avšak ani v západním světě nebyla ke katolické víře přátelská atmosféra. Již rozběhnutý život konzumismu a stále sílící role zaopatřovacího státu jakoby naznačovaly, že pro víru již není v moderním světě místo. Konfrontován s touto situací však Jan Pavel II. započal dílo, které se na konci jeho života odhalilo v celé své velikosti. Život tohoto papeže tak dokázal, jak láska ke každému, i tomu poslednímu člověku, může naprosto zvrátit předpokládaný běh dějin lidstva. V roce 1978 by byl jistě každý, kdo by předpokládal zhroucení komunistického bloku mírovou cestou, pokládán za blouznivce. Jan Pavel II. však této cestě pevně věřil. Odsouzení komunismu v encyklice *Sollicitudo rei socialis* v roce 1987 sice nebylo prvním církevním vyjádřením k této ideologii, prvním papežem, který varoval před nebezpečím komunismu byl již v roce 1846 Pius IX., ale znamenalo jasnou podporu všem, kteří po 40 a více letech komunismu stále v nějakou změnu doufali. Slova o tom, že „žádná společenská skupina, jako například politická strana, si nemůže osobovat nárok na výlučnou vedoucí úlohu“, byla jasným poselstvím, že s komunismem se smířit nejde, ale musí se proti němu vždy aktivně vystupovat. V oblasti boje proti komunismu nezůstal Jan Pavel II. pouze u vydávání okružních listů, ale sám aktivně svou fyzickou přítomností podpořil vždy ty, kteří stáli na straně pravdy. Návštěva rodného Polska v roce 1987 toho byla důkazem. Vždyť je již staletým církevním učením, že „svoboda musí být podřízena pravdě. Obsahem lidské svobody, která se vymanila z poslušnosti vůči pravdě, se pak stává sebeláska, která nezná mezí při sledování vlastních cílů a nebere ohled na požadavky spravedlnosti.“

Dílo, které nám papež po sobě zanechal, je obrovské. Jan Pavel II. vytvořil tolik církevních

dokumentů, co doposud žádný předchozí papež v historii. Vedle teologických a čistě církevních textů se však Jan Pavel II. často obracel na „všechny lidi dobré vůle“, jak definoval své poselství v encyklice o míru *Pacem in Terris* již papež Jan XXIII. v roce 1963. Nejen tedy na katolíky, potažmo všechny křesťany, ale na každého, komu nejsou cizí hodnoty pravdy, spravedlnosti a lásky. Ve své poslední sociální encyklice *Centesimus annus* z roku 1991 jako první představitel katolické církve ocenil Jan Pavel II. demokracii, „protože zajišťuje účast občanů na politickém rozhodování, zaručuje ovládaným možnost volit a kontrolovat své vlády a v případě nutnosti je pokojnou cestou vyměnit“. V duchu pastýřského varování však dále pokračuje, že „jak dokazuje historie, demokracie bez hodnot se snadno mění v otevřenou nebo skrytou diktaturu“.

V oblasti problémů moderní společnosti je možné Jana Pavla II. vyzdvihnout za výbornou analýzu současného sociálního státu. Dle jeho názoru „vycházejí funkční poruchy a nedostatky v sociálním státě z nesprávného pochopení úkolů státu“. V této oblasti musí totiž platit princip subsidiarity, který definoval Pius XI. ve své encyklice *Quadragesimo anno* v roce 1931. „Sociální stát, který přímo zasahuje a olupuje společnost o její odpovědnost, způsobuje ztrátu lidské energie a přebujelost státních aparátů, které více ovládá byrokratická logika než snaha sloužit občanům, jde ruku v ruce s nezměrným zvyšováním výdajů“.

Závěrem je ale důležité zdůraznit, že všechny tyto názory, pocházející z pera Jana Pavla II., pramení především z podstaty papežské funkce duchovního pastýře. Vše je pak jen důsledkem přesvědčení, že „církev nesmí člověka opustit a tento člověk je jakoby první cestou, kterou musí církev kráčet při plnění svého úkolu ... cestou, kterou vytyčil sám Kristus a která neměnně vede tajemstvím vtělení a vykoupení“. Pokud si tuto jedinou zásadu, o kterou se celé sociální učení církve opírá, neuvědomíme, nikdy správně nebudeme moci odkazu Jana Pavla II. porozumět.